

Azərbaycan Respublikası
Mərkəzi Bankının İdarə Heyətinin
“24” dekabr 2024-cü il tarixli
qərarı ilə təsdiq edilmişdir
Protokol № 52

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MƏRKƏZİ BANKININ
BANKLARIN FƏALİYYƏTİNƏ NƏZARƏT DEPARTAMENTİ HAQQINDA
ƏSASNAMƏ**

BAKİ - 2024

1. ÜMÜMİ MÜDDƏALAR

1.1. Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının Bankların fəaliyyətinə nəzarət departamenti (bundan sonra - Departament) Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (bundan sonra - Mərkəzi Bank) mərkəzi aparatının struktur bölməsidir.

1.2. Departament öz fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasını, "Azərbaycan Respublikasının Mərkəzi Bankı haqqında", "Banklar haqqında", "Valyuta tənzimi haqqında" və "Ödəniş xidmətləri və ödəniş sistemləri haqqında" Azərbaycan Respublikasının qanunlarını, Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan digər normativ hüquqi aktlarını, Mərkəzi Bankın normativ xarakterli aktlarını, İdarə Heyətinin və daxili komitələrin qərarlarını, Mərkəzi Bank üzrə əmrləri, sərəncamları və bu Əsasnaməni rəhbər tutur.

1.3. Departament bu Əsasnamə ilə müəyyən olunmuş funksiyaların yerinə yetirilməsi prosesində Mərkəzi Bankın digər struktur bölmələri və qurumları ilə fəaliyyətini əlaqələndirir.

2. DEPARTAMENTİN FƏALİYYƏTİNİN ƏSAS MƏQSƏDİ

Departamentin fəaliyyətinin əsas məqsədi bankların, xarici bankların yerli filiallarının, xarici bank holding şirkətinin yerli törəmə banklarının (bundan sonra - banklar) fəaliyyətinə effektiv nəzarətin həyata keçirilməsi vasitəsilə onların maliyyə sabitliyini, habelə xidmətlərindən istifadə edən istehlakçıların və digər şəxslərin hüquqlarının qorunmasını təmin etməkdir.

3. DEPARTAMENTİN ƏSAS FUNKSIYALARI

Departamentin əsas funksiyaları aşağıdakılardır:

3.1. Mərkəzi Bankın strateji hədəflərinə və makroprudensial siyasetinə uyğun olaraq, bankların risk faktorlarına görə risk əsaslı nəzarətin həyata keçirilməsi;

3.2. banklar üzrə konsolidasiya edilmiş əsasda nəzarətin həyata keçirilməsi;

3.3. bankların maliyyə dayanıqlığının qiymətləndirilməsi məqsədilə illik əsasda risk reytinqlərinin müəyyən edilməsi;

3.4. operativ və dövri məlumatlar əsasında təhlillər aparılması və bankların risk profilinin müəyyən edilməsi;

3.5. banklar tərəfindən valyuta qanunvericiliyinə əməl edilməsinə nəzarət edilməsi;

3.6. qanunvericiliyə uyğun olaraq, banklara münasibətdə lisenziya və icazə sisteminin təmin edilməsi;

3.7. banklarda bazar davranışlarına nəzarət edilməsi;

3.8. fəaliyyət istiqamətləri üzrə Mərkəzi Bankın informasiya, analitik və hesabat

materiallarının hazırlanmasında iştirak edilməsi, bank statistikası hesabatlılığına dair təkliflərin verilməsi;

3.9. səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı Pul Siyasəti və Maliyyə Sabitliyi Komitəsində müzakirə üçün müvafiq təhlillərin aparılması;

3.10. aidiyyəti struktur bölmələr tərəfindən makroiqtisadi və maliyyə sabitliyi istiqamətində təhlillərin aparılması məqsədi ilə onlara müvafiq sahələr üzrə informasiya dəstəyinin göstərilməsi;

3.11. bankların fəaliyyətinin tənzimlənməsi və nəzarəti, habelə valyuta nəzarəti üzrə hüquqi və metodoloji bazanın hazırlanması və təkmilləşdirilməsi prosesində iştirak edərək aidiyyəti üzrə rəy və təkliflərin verilməsi;

3.12. bankların ödəniş agentləri ilə müqavilə münasibətləri, ödəniş agentlərinin reyestri və bankların ödəniş agentləri üzrə nəzarətin həyata keçirilməsi;

3.13. lisenziya olmadan bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi barədə faktların proaktiv aşkarlanması, belə faktlar aşkar edildikdə qanunvericiliyə müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün məlumatın aidiyyəti dövlət orqanlarına (qurumlarına) təqdim edilməsi, habelə təqdim edilmiş məlumat və əldə edilmiş nəticələrin uçot və statistikasının aparılması;

3.14. səlahiyyətləri çərçivəsində dövlət orqanları (qurumları), bank ictimaiyyəti, xarici ölkələrin bank nəzarəti orqanları və beynəlxalq təşkilatlarla əməkdaşlıq çərçivəsində rəhbərliyin tapşırığı ilə Mərkəzi Bankın təmsil edilməsi;

3.15. Departamentin bündə layihəsinin hazırlanması və icrasının təmin edilməsi;

3.16. Departamentə aidiyyəti üzrə daxil olan müraciətlərə baxılması, məktub və sorğulara cavabların hazırlanması;

3.16. rəhbərliyin tapşırığı ilə Departamentin fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işlərin yerinə yetirilməsi.

4. DEPARTAMENTİN TƏŞKİLATI STRUKTURU VƏ İDARƏ OLUNMASI

4.1. Departamentin təşkilati strukturu aşağıdakı şöbələrdən və bölmələrdən ibarətdir:

4.1.1. 1-ci nəzarət şöbəsi:

4.1.1.1. daxili nəzarət bölməsi;

4.1.1.2. xarici nəzarət bölməsi.

4.1.2. 2-ci nəzarət şöbəsi:

4.1.2.1. daxili nəzarət bölməsi;

4.1.2.2. xarici nəzarət bölməsi.

4.1.3. 3-cü nəzarət şöbəsi:

4.1.3.1. daxili nəzarət bölməsi;

4.1.3.2. xarici nəzarət bölməsi.

4.1.4. Banklarda bazar davranışlarına nəzarət şöbəsi.

4.1.5. Lisenziyalasdırma bölməsi.

4.2. Departamentə direktor rəhbərlik edir. Departament direktoru işdə olmadıqda, onun səlahiyyətlərini direktor müavini (olduqda) həyata keçirir, bu şərtlə ki, rəhbərlik tərəfindən direktor vəzifəsinin icrası şöbə rəislərindən birinə və ya digər şəxsə həvalə edilməsin.

4.3. Departamentin nomenklatur vəzifəli şəxsləri Mərkəzi Bankın İdarə Heyəti tərəfindən və ya İdarə Heyətinin müəyyən etdiyi qaydada vəzifəyə təyin və vəzifədən azad olunurlar.

5. DEPARTAMENTİN İŞİNİN TƏŞKİLİ

5.1. Departamentin əsas funksiyaları bu Əsasnamə ilə müəyyən edilmiş fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, Departamentin tərkibinə daxil olan şöbələr və bölmələr vasitəsilə həyata keçirilir.

5.2. 1-ci, 2-ci və 3-cü nəzarət şöbələri banklar üzrə müəyyən edilmiş kurasiya bölgüsünə uyğun olaraq:

5.2.1. daxili və xarici nəzarət bölmələrinin effektiv fəaliyyətini və əlaqələndirilməsini təmin edir;

5.2.2. daxili və xarici nəzarət məlumatlarını icmallaşdırır və aylıq əsasda nəzarət məlumatlarını rəhbərliyə təqdim edir;

5.2.3. səlahiyyətləri daxilində bank fəaliyyəti çərçivəsində yaranan məsələlərlə bağlı dövlət orqanları (qurumları) ilə, habelə xarici ölkələrin bank nəzarəti orqanlarının əməkdaşları ilə qarşılıqlı fəaliyyət göstərir;

5.2.4. rəhbərliyin tapşırığı ilə Mərkəzi Bankın rəhbərliyi və struktur bölməleri üçün arayışlar və materiallar hazırlayırlar;

5.2.5. səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı Departamentə daxil olan müraciətlərə baxır, sorğu və məktublara cavablar hazırlayır;

5.2.6. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq, fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.3. 1-ci, 2-ci və 3-cü nəzarət şöbələrinin daxili nəzarət bölmələri banklar üzrə aidiyəti qaydada müəyyən edilmiş kurasiya bölgüsünə uyğun olaraq:

5.3.1. xarici nəzarət bölməsi ilə birgə yoxlama planlarının hazırlanması prosesində iştirak edir;

5.3.2. yoxlama planına və qanunvericiliyə uyğun olaraq, banklarda növbəti və növbədənkənar yoxlamaları (o cümlədən monitoringlər) aparır və nəticəsinə uyğun yoxlama hesabatını (arayışı) təqdim edir;

5.3.3. qanunvericiliyə uyğun olaraq, banka icrası məcburi göstərişlərin verilməsinə dair təkliflər hazırlayırlar;

5.3.4. xarici nəzarət bölməsi ilə birgə bankın risk profilinin müəyyən edilməsində iştirak edir və bununla bağlı xarici nəzarət bölməsinə təkliflər verir;

5.3.5. banklarda cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə və ya hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməməsi ilə bağlı hallar aşkar etdikdə bu barədə aidiyyəti struktur bölməyə məlumat verir;

5.3.6. səlahiyyəti daxilində banklarda müvəqqəti inzibatlılıq tədbirlərində iştirak edir, habelə rezolyusiya və bankların öhdəliklərinin könüllü restrukturizasiyası ilə bağlı qanunvericilikdən irəli gələn tədbirlərin həyata keçirilməsini təmin edir;

5.3.7. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq, fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.4. 1-ci, 2-ci və 3-cü nəzarət şöbələrinin xarici nəzarət bölmələri banklar üzrə müəyyən edilmiş kurasiya bölgüsünə uyğun olaraq:

5.4.1. bank nəzarəti üzrə əlaqədar şəxs (kurator) funksiyasını həyata keçirir;

5.4.2. banklardan hesabatları və nəzarətlə bağlı mənbəyi məlum olan digər məlumatları toplayır, təhlil edir və daxili nəzarət bölməsinin məlumatlarına da istinad edərək bankın risk profilini müəyyən edir;

5.4.3. banklardan əldə olunmuş hesabatlar və digər nəzarət məlumatları əsasında bank qanunvericiliyinin tələblərinə riayət edilməsinə nəzarət edir, nəticəsi üzrə hesabatlar hazırlayıv və rəhbərliyə təqdim edir;

5.4.4. bankların fəaliyyət istiqamətlərindəki göstəricilər üzrə erkən xəbərdarlıq siqnallarını müəyyən edir;

5.4.5. bankların fəaliyyəti ilə bağlı komplayens (uyğunluq) nəzarətini təmin edir;

5.4.6. bankların maliyyə dayanıqlığının qiymətləndirilməsi məqsədilə illik əsasda onların risk reytinqlərini müəyyən edir;

5.4.7. bank nəzarəti üzrə konsolidasiya edilmiş əsasda nəzarəti həyata keçirir;

5.4.8. qanunvericiliyə uyğun olaraq, banklara icrası məcburi olan göstərişlərin verilməsinə dair təkliflər hazırlayıv;

5.4.9. qanunvericiliyə uyğun olaraq, banklarda digər nəzarət tədbirlərinin tətbiqi ilə bağlı təkliflər verir və icrasına nəzarət edir;

5.4.10. tətbiq olunmuş təsir, təshih tədbirləri və sanksiyaların müvəqqəti və ya tam dayandırılması barədə banklardan daxil olmuş vəsatətlərə dair rəy hazırlayıv;

5.4.11. bankların fəaliyyətinə dair auditor rəyi və kənar audit hesabatlarını təhlil edir, zəruri hallarda təhlil nəticələrini banklar və audit şirkətlərinin nümayəndələri ilə müzakirə edir;

5.4.12. səlahiyyətlərinə aid məsələlərlə bağlı Pul siyaseti və maliyyə sabitliyi

komitəsində müzakirə üçün müvafiq təhlillər aparır;

5.4.13. banklarda cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə və ya hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməməsi ilə bağlı hallar aşkar etdikdə bu barədə aidiyyəti struktur bölməyə məlumat verir;

5.4.14. aidiyyəti struktur bölmələr tərəfindən makroiqtisadi və maliyyə sabitliyi istiqamətində təhlillərin aparılması məqsədi ilə onlara bankların fəaliyyəti ilə bağlı informasiya dəstəyi göstərir;

5.4.15. prudensial normativlərin və tələblərin, habelə banklar tərəfindən Mərkəzi Banka təqdim olunan hesabatların cari bank nəzarətinin effektivliyinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər hazırlayırlar;

5.4.16. daxili nəzarət bölməsi ilə birgə yoxlama planlarının hazırlanması prosesində iştirak edir;

5.4.17. bankların ödəniş agentləri üzrə nəzarəti həyata keçirir;

5.4.18. Mərkəzi Bankın fəaliyyət istiqamətlərinə uyğun olaraq, müvafiq hüquqi aktlara və metodoloji sənədlərə aidiyyəti üzrə rəy və təkliflər verir;

5.4.19. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq, fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.5. Banklarda bazar davranışlarına nəzarət şöbəsi:

5.5.1. banklar tərəfindən ədalətli rəftarın təmin edilməsi məqsədilə aşağıdakıları həyata keçirir:

5.5.1.1. müqavilələrin qanunvericiliyə uyğun olaraq bağlanılmasına nəzarət edir;

5.5.1.2. təqdim olunan məhsullar barədə məlumatların tam və düzgün formada təqdim olunmasına nəzarət edir;

5.5.1.3. bank xidmətlərinin əlçatanlığının təmin olunmasına nəzarət edir;

5.5.1.4. bankların reklam sahəsində fəaliyyətinin qanunvericiliyin tələblərinə uyğunluğunu təhlil edir;

5.5.1.5. Departament tərəfindən banklarda aparılan yoxlamalarda (hərtərəfli və tematik), habelə monitorinqlərdə fəaliyyət istiqamətləri üzrə iştirak edir;

5.5.1.6. bazar davranışını üzrə müvafiq qanunvericiliyin tələblərinin pozulmasına və ya pozulmasına şərait yaratlığına görə qanunvericilikdə nəzərdə tutulmuş tədbirlərin görülməsi üzrə təkliflər verir və müvafiq tədbirlərin icrasına nəzarət edir;

5.5.1.7. bazar davranışları çərçivəsində cinayət yolu ilə əldə edilmiş əmlakın leqallaşdırılmasına və terrorçuluğun maliyyələşdirilməsinə qarşı mübarizə və ya hədəfli maliyyə sanksiyaları haqqında qanunvericiliyin tələblərinə əməl edilməməsi ilə bağlı hallar aşkar etdikdə bu barədə aidiyyəti struktur bölməyə məlumat verir;

5.5.1.8. bazar davranışları istiqamətində qanunvericiliyin tələblərinin icrası üzrə nəzarətin effektivliyinin artırılması baxımından qanunvericiliyin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı təkliflər verir;

5.5.1.9. bankların ödəniş agentləri ilə müqavilə münasibətlərinin tənzimlənməsinə nəzarət edir;

5.5.2. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq, fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

5.6. Lisenziyalasdırma bölməsi:

5.6.1. bankların fəaliyyətinin həyata keçirilməsi ilə bağlı lisenziya və icazələrin alınması üçün daxil olan müraciətlərə qanunvericiliyə uyğun olaraq baxır və lisenziyaların (icazələrin) verilməsi ilə əlaqədar müvafiq tədbirlər görür;

5.6.2. banklara Mərkəzi Bank tərəfindən verilmiş lisenziya və icazələrin ləğv edilməsi ilə bağlı aidiyyəti tədbirlər görür;

5.6.3. bankların inzibatçılarının təyinatı ilə bağlı müraciətlərə baxır və onların, habelə banklara verilmiş lisenziya və icazələrin qanunvericiliyə uyğun olaraq, ictimaiyyət üçün açıq olan reyestərini aparır;

5.6.4. bankların nizamnamələrində edilən dəyişikliklərə razılıq verilməsi üçün təqdim edilən layihələrin ekspertizasını həyata keçirir;

5.6.5. banklarda mühüm iştirak payının əldə edilməsi ilə bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq müraciətlərə baxır və aidiyyəti struktur bölmələrdən rəy alır;

5.6.6. qanunvericiliyə müvafiq olaraq tələb olunan şəxslərin məqbul və lazımı keyfiyyətinə dair məlumatlarını yoxlayır;

5.6.7. bankların ödəniş agentlərinin reyestərini aparır;

5.6.8. lisenziya olmadan bank fəaliyyətinin həyata keçirilməsi barədə faktları proaktiv aşkar etmək üçün tədbirlər görür, belə faktları aşkar etdikdə qanunvericiliyə müvafiq tədbirlərin görülməsi üçün məlumatı aidiyyəti dövlət orqanlarına (qurumlarına) təqdim edir, habelə təqdim edilmiş məlumat və əldə edilmiş nəticələrin uçot və statistikasının aparılmasını təmin edir;

5.6.9. səlahiyyətinə aid məsələlər üzrə arayışlar və materiallar hazırlayıır;

5.6.10. bölməyə daxil olan müraciətlərə baxır, məktub və sorğulara cavablar hazırlayıır;

5.6.11. rəhbərliyin tapşırıqlarına uyğun olaraq, fəaliyyət istiqamətləri üzrə digər işləri yerinə yetirir.

6. YEKUN MÜDDƏALAR

6.1. Bu Əsasnamə təsdiq edildiyi gündən qüvvəyə minir.

6.2. Bu Əsasnamə qüvvəyə mindiyi gündən Mərkəzi Bankın İdarə Heyətinin 07 mart 2024-cü il tarixli qərarı (protokol №11) ilə təsdiq edilmiş “Kredit təşkilatlarının fəaliyyətinə nəzarət departamenti haqqında Əsasnamə” ləğv edilir.

Mərkəzi Bankın sədri

Taleh Kazımov